

Комунальний вищий навчальний заклад
«Херсонська академія неперервної освіти»
Херсонської обласної ради

ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 33

**ХЕРСОН
2017**

УДК 37.013

ББК 74 я 43

Затверджено рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України (наказ № 747 від 13 липня 2015 р.).

Рекомендовано до друку вченою радою Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради (протокол № 1 від 19.01.2017 р.).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Іван	БЕХ	доктор психологічних наук, професор (Україна)
Євдокія	ГОЛОБОРОДЬКО	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Віктор	ОЛІЙНИК	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Василь	КУЗЬМЕНКО	доктор педагогічних наук, професор, головний редактор (Україна)
Ігор	ЖЕРНОКЛЕЄВ	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Марія	ПЕНТИЛЮК	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Григорій	ПУСТОВІТ	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Галина	САГАЧ	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Ніна	СЛЮСАРЕНКО	доктор педагогічних наук, професор, відповідальний секретар (Україна)
Нада	БАБІЧ	доктор педагогічних наук, професор (Хорватія)
Бажена	МУХАЦКА	доктор педагогічних наук, професор (Польща)
Раїса	СЕРЬОЖНИКОВА	доктор педагогічних наук, професор (Росія)
Олександр	ТЕСЛЕНКО	доктор педагогічних наук, доктор соціологічних наук, професор (Казахстан)
Анатолій	ЗУБКО	кандидат педагогічних наук, професор (Україна)
Ірина	ЖОРОВА	доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
Юлія	КУЗЬМЕНКО	доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
Віталія	ПРИМАКОВА	доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
Наталія	ТЕРЕНТЬЄВА	доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
Сергій	МОЇСЕЄВ	кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Галина	ЮЗБАШЕВА	кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Олена	КОХАНОВСЬКА	кандидат педагогічних наук (Україна)

РЕЦЕНЗЕНТИ: Мірослав ФРЕЙМАН – доктор педагогічних наук, професор (Польща);
Тетяна ЗАВГОРОДНЯ – доктор педагогічних наук, професор (Україна)

Педагогічний альманах : збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2017. – Випуск 33. – 319 с.

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики загальноосвітніх навчально-виховних закладів, професійно-технічних навчальних закладів, вищих начальних закладів I-II і III-IV рівнів акредитації висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти модернізації сучасної освіти. Упровадження висвітлених на сторінках збірника наукових праць матеріалів сприятиме вирішенню різноманітних проблем сучасної загальноосвітньої та професійної школи.

Для науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, працівників інститутів післядипломної освіти.

Автори несуть відповідальність за достовірність інформації, точність фактів, цитат, інших відомостей, за порушення авторських прав будь-яких юридичних і фізичних осіб, а також за використання даних, що не підлягають публікації у відкритому друці. Думки авторів можуть не співпадати з думкою редакції. Передрук матеріалів допускається тільки з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів, опублікованих в «Педагогічному альманасі», посилання на збірник наукових праць обов'язкове.

ЗМІСТ

Розділ 1. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	9
<i>Антонов В. М., Голобородько Є. П.</i> Акме-виховання національної особистості.....	10
<i>Якович О. І.</i> Моральне виховання учнів молодшого шкільного віку в процесі реалізації медіаосвіти.....	18
Розділ 2. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	25
<i>Зеленська О. П.</i> Взаємозв'язок проблемного навчання, мислення та мови.....	26
<i>Юрженко В. В.</i> Природовідповідні синергетичні основи формування змісту освіти: фракталізація структури інформаційних ресурсів.....	31
<i>Войтко В. В.</i> Урахування порушеного розвитку учнів в навчально-виховному процесі.....	40
<i>Дениченко І. М.</i> Застосування інтерактивних методів на заняттях з англійської мови в контексті компетентнісного підходу.....	45
<i>Добровольська Н. Л.</i> Психологічні передумови взаємопов'язаного навчання студентів читання та говоріння англійською мовою.....	50
<i>Ключковська І. М.</i> Інтегративний підручник з української мови як іноземної: сутність, проблеми, перспективи.....	59
<i>Костюченко К. Є.</i> Сутність і принципи комунікативно орієнтованого навчання англійської мови.....	64
<i>Мартинович Н. М.</i> Аудіовізуальний метод у викладанні української мови як іноземної для дитячої аудиторії.....	69
<i>Москаль Т. Д.</i> Дискусія як форма проведення занять у форматі TESL.....	74
<i>Палецька-Юкало А. В.</i> Проблема інтегрованого формування лексичної компетентності в підготовці майбутніх учителів.....	79
<i>Юзбашева Г. С.</i> Форми організації навчальної діяльності в класах з диференційованим навчанням.....	86
<i>Юрженко А. Ю.</i> Шляхи введення лексичних одиниць на етапі презентації.....	93
Розділ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	98
<i>Джеджула О. М.</i> Перспективи використання Skype-технологій в освітньому процесі вищих навчальних закладів.....	99
<i>Жерновникова О. А.</i> Дидактична система підготовки майбутніх учителів математики до проектування навчальної діяльності старшокласників.....	104
<i>Козловська І. М., Білик О. С.</i> Формування інтегративних блоків методів навчання у вищих технічних навчальних закладах.....	110
<i>Козловський Ю. М.</i> Інноваційні принципи педагогічної методології як розвиток інтеграційних процесів у професійній освіті.....	117
<i>Морська Л. І., Скібська Дж.</i> Підготовка учителів до роботи з учнями з особливими освітніми потребами з використанням інформаційних технологій.....	123
<i>Підмурняк О. О.</i> Підготовка студентів до формування здоров'язбережувальної компетентності учнів початкових класів.....	127
<i>Плахотнік О. В., Кондратюк А. Л.</i> Проектування методичної системи викладача-тьютора у процесі дистанційного навчання.....	132
<i>Слюсаренко Н. В., Кузьменко Ю. В.</i> Професійна підготовка вчителів трудового навчання в умовах євроінтеграції.....	139
<i>Богодист Т. Я.</i> Формування у студентів комунікативної компетенції на побудованому на основі кейсу занятті за структурою «презентація – практика – продукування».....	146
<i>Бойко К. Л.</i> Формування компетентного фахівця вищого морського навчального закладу.....	150
<i>Вовчиста Н. Я.</i> Дидактична гра як метод активного навчання майбутніх офіцерів швидького захисту.....	154
<i>Івасів Н. С.</i> Технології організації самостійної роботи майбутніх фахівців з туристознавства як засіб розвитку автономії у вивченні іноземної мови.....	160

<i>Костюченко Н. Ю.</i> Проектна діяльність як спосіб формування математичної компетентності майбутніх учителів фізики і математики	165
<i>Котловський А. М.</i> Етапи формування англomовної лексичної та граматичної компетентності майбутніх економістів	172
<i>Кругла Н. А., Фролова М. Е.</i> Філософсько-педагогічні та методологічні засади модернізації системи вищої освіти	178
<i>Пайкуш М. А.</i> Філософсько-соціологічні передумови інтеграції природничонаукової та професійно-практичної підготовки майбутнього лікаря	185
<i>Савка І. В.</i> Інтерактивні методи формування іншомовної професійної комунікативної компетентності фахівців гуманітарного профілю	191
<i>Токарева О. В.</i> Діалогічна взаємодія як основа формування діалогічної культури майбутніх фахівців морської галузі	198
<i>Ференчук І. О.</i> Добір навчального матеріалу для формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів майбутніх філологів	204
<i>Фролова О. О.</i> Міждисциплінарна інтеграція у процесі навчання морської англійської мови	210
<i>Хміль Н. А.</i> Моделювання педагогічної системи формування професійної готовності майбутнього вчителя до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі	216
<i>Цюпрік А. Я.</i> Креативно-особистісний підхід до самостійної діяльності студентів вищих навчальних закладів	223
Розділ 4. ТЕОРІЯ ЗМІСТУ, ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИМ ПРОЦЕСОМ	229
<i>Допушинський І. П., Ковтір О. І.</i> Європейський та світовий досвід реформування освіти в процесі децентралізації влади	230
<i>Мешко Г. М., Мешко О. І.</i> Управління процесом формування соціально-психологічного клімату в педагогічному колективі загальноосвітнього навчального закладу	237
<i>Шоробура І. М.</i> Функції управління вищим навчальним закладом	243
<i>Ковальська Н. М., Ковальський В. І.</i> Проблема підготовки конкурентоспроможного менеджера сфери послуг: теоретичний аспект	249
<i>Одайник С. Ф.</i> Управління якістю освіти: міжнародний досвід	255
Розділ 5. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА	260
<i>Дереш В. С.</i> Аналіз зарубіжних концепцій соціалізації особистості	261
<i>Пагута М. В.</i> Соціалізація та професіоналізація особистості в контексті компетентнісного підходу: постановка проблеми	266
Розділ 6. ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ	273
<i>Приямова В. В.</i> Історіографія проблеми розвитку післядипломної освіти вчителів початкових класів в Україні	274
<i>Кан О. Ю.</i> Організація філологічної освіти на філософському факультеті Львівського університету імені Яна Казимира у 1850-1917 роках	280
<i>Кохановська О. В.</i> Вплив освітніх реформ на розвиток природничо-математичної освіти дівчат (початок ХХ ст.)	285
<i>Ляшкевич А. І.</i> Специфіка розробки методологічного підґрунтя дослідження історії морської освіти в Україні (60-70 роки ХХ століття)	291
<i>Моїсєєв С. О.</i> Передвісник педагогічної майстерності сучасного вчителя: актуальні ідеї Я. А. Коменського	296
<i>Султанова Н. В.</i> Особливості виховного процесу в школах-інтернатах України (поч. 60-х– кінець 80-х рр. ХХ ст.)	303
<i>Ткаченко В. І.</i> Створення підручника з української мови в період 20-50-х років ХХ століття	310
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	316

УДК 37.013.42

Дереш В. С.

АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНИХ КОНЦЕПЦІЙ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

У статті розглянуто напрацювання представників різних наук та шкіл кінця XIX – XX століть, чий інтереси поєднані зі складним явищем соціалізації. Висвітлено погляди Ф. Гіддінгса і Т. Парсонса, які пояснюють соціалізацію як процес пристосування людини до суспільного середовища, що впливає на її формування відповідно до притаманних йому надбань культури. З'ясовано, що соціалізація, за Е. Дюркгеймом, передбачає прищеплення дитині навичок дисципліни й самоконтролю, почуття приналежності до певної суспільної групи та готовність до виконання соціальних притисів. Відзначено, що Ч. Кулі і Дж. Г. Мід запропонували децю інший підхід до тлумачення сутності соціалізації, розуміючи її як розвиток і самостійну зміну людини в ході опанування та відтворення культури. Установлено, що всі дослідники так чи інакше орієнтувалися на один із двох основних підходів, які різнилися розумінням ролі індивіда в соціалізаційному процесі.

Ключові слова: соціалізація, формування, індивід, ознаки соціалізації, концепції соціалізації.

Кожне покоління передає наступному свої надбання, цінності, норми, переконання, вірування, правила й ідеали. Завдяки засвоєнню вищезазначеного відбувається формування особистості дитини, її соціалізація. Тому актуальною є потреба з'ясування сутності цього процесу, розкриття основних його характеристик.

До визначення сутності соціалізації, окреслення особливостей її перебігу звертаються психологи (Н. Абдюкова, Г. Авер'янова, І. Бех, Н. Дембицька, В. Москаленко, С. Розум та ін.), соціальні психологи (Г. Андреева, І. Мартинюк, Л. Музичко, Л. Орбан-Лембрик та ін.), соціальні педагоги (О. Безпалько, І. Зверева, А. Капська, Г. Лактіонова, Л. Мардахаєв, Л. Міщик, А. Мудрик, С. Савченко, С. Харченко та ін.), педагоги (Б. Вульфів, Н. Голованова, В. Кравець, Н. Лавриченко та ін.), соціологи (Е. Гідденс, Ч. Кулі, Дж. Г. Мід, Т. Парсонс та ін.).

Мета статті – проаналізувати зарубіжні концепції соціалізації особистості.

Як відомо, соціальна педагогіка – це міждисциплінарна наука, тож для характеристики сутнісних ознак соціалізації необхідно розглянути напрацювання представників різних наук, чий інтереси поєднані з цим складним явищем (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення поняття «соціалізація» в наукових джерелах

Автор	Джерело	Визначення поняття
1	2	3
Гіддінгс Ф.	Giddings F. The Theory of Socialization. – N-4, 1897. – P. 22.	Розвиток соціальної природи або характеру індивіда, підготовка людського матеріалу до соціального життя
Зіммель Г.	Социология. Краткий курс / Б.А. Исаев. – СПб.: Питер, 2007. – С. 156	Входження індивіда в суспільство, яке відбувається через зіткнення особистих і суспільних інтересів, усвідомлення індивідом соціальних цінностей і норм
Кулі Ч.	Cooley Ch. Human nature and the social order. – N.Y.: Charles Scribner's Sons, 1964. – 434 p.	Розвиток і самозміна людини в процесі засвоєння і відтворення культури, людина активно бере участь у цьому процесі і не лише адаптується до суспільства, але й впливає на саму себе
Ребер А.	Большой толковый психологический словарь / Ребер Артур; пер. с англ.: В 2-х т. – Т.2. – М.: Вече, АСТ, 2000. – С. 283.	Процес, за допомогою якого індивід набуває знання, цінності, соціальні навички і соціальну чутливість, які дозволяють йому інтегруватися в суспільство і вести себе там адаптивно

© Дереш В. С.

Продовження табл.1

1	2	3
Смелзер Н.	Социология / Нейл Смелзер; пер. с англ. – М. : Феникс, 1994. – С. 126	Шляхи, якими люди набувають досвід і засвоюють установки, що відповідають їх соціальним ролям

Проблема соціалізації, у межах якої відбуваються взаємовідносини між особистістю і суспільним середовищем, має доволі давнє коріння. Ще в середині XIX ст. у філософії набули визнання теорії, розробники яких намагалися пояснити, як розвивається особистість, як впливають на неї різні фактори, яким чином вона вписується в загальний соціальний контекст [1, с. 118].

1887 року американський соціолог Ф. Гіддінгс у праці «Теорія соціалізації» дав перше теоретичне обґрунтування соціалізації: «процес розвитку соціальної природи чи характеру індивіда, підготовки людського матеріалу до соціального життя» [9, с. 22]. За Ф. Гіддінгсом, індивід – пасивний об'єкт, який повсякчас перебуває під впливом навколишньої соціальної дійсності й намагається пристосуватися до неї.

На думку Т. Парсонса, соціалізація «є процесом входження індивіда у соціальну систему, що охоплює соціальні інститути, норми, цінності, ролі та їх засвоєння» [11, с. 23].

Слід зазначити, що погляди Ф. Гіддінгса і Т. Парсонса на процес соціалізації об'єднують думки про інтеграцію індивіда в соціальне середовище через прийняття ним норм, цінностей, поглядів під впливом різних факторів соціалізації.

До 1930-х років термін «соціалізація особистості» використовувався в таких значеннях: по-перше, для позначення переходу майна з приватної власності в суспільну, що є близьким до трактування терміна «націоналізація»; по-друге, для того, щоб позначити процес становлення людини як соціальної істоти. Перше значення сьогодні майже втратило свою чинність, тоді як друге активізує й водночас ускладнює дослідження соціалізаційного процесу [1, с. 118].

У 1930-ті роки зацікавленість проблемою соціалізації зумовлювалася розробленням проблеми зв'язків між людьми і культурою, передусім у її педагогічному аспекті. Систематичне дослідження суперечностей між поведінкою дитини й вимогами соціуму, з одного боку, і результатами формування особистості, з іншого, зумовило початок широкого використання поняття «соціалізація» у західних як соціологічних і соціально-психологічних, так і правових дослідженнях (головним чином для пояснення особливостей поведінки представників різних соціальних груп у різних життєвих ситуаціях). Водночас соціалізація доволі часто розглядалася як процес створення «стандартної» особистості, яка володіє низкою соціальних ролей. При цьому останні мали відповідати запитам тогочасного суспільства.

Серед перших дослідників проблеми соціалізації необхідно назвати Е. Дюркгейма. Він пов'язував цей процес із фундаментальними засадами своєї концепції, насамперед із принципом соціологізму, утверджував домінуючу роль суспільного над індивідуальним. Суспільство вчений розглядав як складний і змістовий «соціальний факт», здатний зовні тиснути на індивіда [8]. Він стверджував, що під час розвитку індивід оволодіває нормами і правилами поведінки, мовою, звичаями, наявною системою знань, зокрема релігійними віруваннями, настановами політичної системи, які створені суспільством унаслідок соціальної практики. Привласнення об'єктивно існуючих соціальних цінностей, психологічних механізмів, етичних норм і становить, на переконання Е. Дюркгейма, сутність процесу соціалізації, що відбувається у вигляді виховання [8, с. 51]. Основна мета виховання, на його думку, полягає у формуванні соціальної істоти, у розвитку в дитини якостей, які потребує суспільство. Але суспільство не просто виховує людину у процесі її соціалізації – воно «конструює» її відповідно до своїх потреб. Егоїстична і несоціальна

істота при соціалізації перетворюється на іншу – соціальну істоту, яка здатна до суспільної та моральної життєдіяльності.

Отже, соціалізація, за Е. Дюркгеймом, передбачає прищеплення дитині навичок дисципліни й самоконтролю, почуття приналежності до певної суспільної групи та готовність до виконання соціальних приписів. Лише в процесі соціалізації (внаслідок виховання й освіти) людина навчається керувати своїми імпульсами, обмежувати свої реакції певними рамками, стримувати свою біологічну природу, засвоює приписи, цінності та ідеали, що дозволяють їй існувати в суспільстві. Порушення процесу соціалізації, як правило, супроводжується послабленням системи нормативної регуляції індивідуальних потреб, колишні норми та цінності вже не відповідають реальним відносинам, суспільство потрапляє у кризовий стан аномії – «безнормованості». Однак, передбачаючи можливість надмірного посилення впливу держави і навіть придушення нею волі окремого індивіда, Е. Дюркгейм звертав увагу на значення проміжних соціальних груп, які забезпечують оволодіння особистістю певними цінностями і нормами, серед яких він виокремлював професійні, релігійні та сімейні групи, що створюють власні «моральні кодекси», які регулюють поведінку особистості. Дослідник запропонував доволі жорстку ієрархію моральних правил, де нижчий рівень утворювали сімейна, професійна та релігійна мораль, тоді як на її верхівці розміщувалися спільні для всього людства цінності й ідеали, які панували в державі.

У концепції соціальної інтеграції П. Сорокіна виокремлено три найбільш важливі фактори, що впливають на соціалізацію: «космічно-географічна» соціалізація індивідів (клімат, територія тощо); «біологічно-фізіологічна» соціалізація (основні інстинкти і стимули, які змушують людей вступати в численні взаємодії); «психологічна соціалізація» (навчання, наслідування, емоційно-інтелектуальні контакти) [5, с. 161-187].

Під впливом праць М. Хайдеггера [6], Г. Маркузе [2] та інших представників франкфуртської школи неомарксизму у 50–60-х роках ХХ ст. поняття стандартно соціалізованої особистості трактувалося в негативному сенсі – «одномірною людиною». У цей період соціалізацію ототожнювали з процесами навчання або виховання, через посередництво яких дитина стає підготовленим членом того соціуму, у якому перебуває.

Г. Маркузе заперечував доцільність одномірності мислення, способу життя, стандартів, вважаючи їх наслідками дегуманізації, притаманної індустріальному суспільству. Основний засіб подолання цієї одномірності він убачав у формуванні в людини нових потреб, «нової чуттєвості» через звернення до маргінальних груп (соціальних аутсайдерів, девіантних угруповань, груп нетрадиційної орієнтації) [2].

До з'ясування сутнісних ознак соціалізації звертався Ж. Піаже, стверджуючи, що людина від моменту народження перебуває в середовищі, яке не тільки фізично впливає на особистість, а й безперервно трансформує її структуру, адже не лише примушує до прийняття фактів, а й надає цілком визначені системи знаків, що змінюють мислення людини, пропонує їй нові цінності та накладає на неї низку обов'язків [3].

Американський соціальний психолог О. Г. Брім-молодший дотримувався думки, що соціалізація триває все життя, хоча є суттєві відмінності в соціалізації дітей і дорослих:

- 1) у дорослих змінюється зовнішня поведінка, а у дітей – базові ціннісні орієнтації;
- 2) дорослі оцінюють норми поведінки, які панують у суспільстві, а діти лише засвоюють їх;
- 3) дорослі пристосовуються до різних соціальних ролей, установлюють пріоритети відповідно до своїх принципів і розуміння «добра» й «зла»; діти виконують усі правила і підкоряються дорослим;
- 4) дорослим соціалізація допомагає оволодіти певними навичками, а соціалізація дітей формує мотивацію їх поведінки [4, с. 108].

Вважається, що О. Г. Брім-молодший одним із перших висловив думку про безперервність процесу соціалізації. Його послідовники також розглядали проблему

соціалізації дорослих. Так, соціолог Д. Клаузен досліджував процес соціалізації дорослих відповідно до критичних моментів їх життя; соціолог І. Розов досліджував особливості соціалізації людей похилого віку; психолог Р. Гоулд вважав, що соціалізація дорослих є процесом подолання психологічних тенденцій, які склалися в дитинстві [4, с. 109-114].

У поглядах американських учених Ч. Кулі і Дж. Г. Міда відображалася теорія «дзеркального Я», відповідно до якої особистість трактується як реальна якість, що набувається людиною в ході соціальної життєдіяльності. Навколишні – неначе дзеркала, в яких індивід бачить своє відбиття, за допомогою чого в нього формується бачення самого себе і формується власне Я – сукупність оцінок його іншими. Тобто зміст Я є соціальним.

Теорія Ч. Кулі базується на трьох постулатах: у процесі міжособистісної взаємодії люди уявляють те, як їх сприймають узагальнені інші; люди можуть усвідомлювати реакції узагальнених інших на їхні дії; люди розвивають своє самоуявлення, гордість або приниження відповідно до того, як ними самими сприймається уявлення узагальнених інших про них [7].

Ця теорія набула доповнення в концепції Дж. Г. Міда. Він намагався пояснити сутність процесу сприймання індивідом інших людей. «Узагальнений інший», на його думку, – це загальнолюдські цінності й норми поведінки певної групи, що формують у її членів індивідуальний «Я-образ». Людина, – вважав він, – є «індивідуальністю тому, що належить до спільноти і переймає настановлення цієї спільноти у свою поведінку, опановує її мову як медіатор, за допомогою якого відкриває свою індивідуальність..., у процесі освоєння різних ролей, що виконуються іншими, вона освоює атитюди членів спільноти» [10, с. 166]. Під час спілкування індивід начебто бачить себе збоку очима інших людей як нову особистість. Він оцінює власні дії та зовнішність згідно з уявними оцінками «узагальненого іншого». Розуміння «узагальненого іншого» відбувається завдяки «прийняттю ролі» і «виконанню ролі». Прийняття ролі означає намагання перейняти поведінку особистості в певній ситуації чи в якійсь ролі. Виконання ролі – це вчинки, що пов'язані зі справжньою рольовою поведінкою, а прийняття ролі тільки претендує на гру.

На думку Ч. Кулі і Дж. Г. Міда, які тлумачили сутність соціалізації дещо інакше за своїх колег-науковців, людина у процесі соціалізації розвивається й самостійно змінюється, опановуючи і відтворюючи культуру. Тобто людина не тільки пристосовується до суспільства, а й змінює саму себе [7].

Аналіз вищезгаданих зарубіжних концепцій соціалізації засвідчує, що всі вони так чи інакше орієнтувалися на один із двох основних підходів, які різнилися розумінням ролі індивіда в соціалізаційному процесі. Перший із них тяжів до розуміння людини як бездіяльного об'єкта соціалізації, а соціалізація трактувалася як адаптація індивіда до суспільного середовища, яке формує всіх своїх членів відповідно до притаманної йому культури. Щодо другого підходу, то його послідовники акцентують на активності індивіда у процесі соціалізації. Людина не лише пристосовується до суспільства, а й змінює власні життєві обставини та саму себе. Тобто наголошується на суб'єкт-суб'єктній характеристиці соціалізації.

Ця стаття не висвітлює повною мірою проблему соціалізації. Надалі треба провести аналіз вітчизняних концепцій сутності соціалізації в науковій літературі ХХ століття.

Література:

1. Кузнецов Ю. В. Социально-философские концепции социализации личности (Э. Дюркгейм, Ж. Пиаже) / Кузнецов Ю. В., Кравцов В. А., Кибиткин А. И. // Вестник МГТУ. – Т. 15. – 2012. – № 1. – С. 118-121.
2. Маркузе Г. Одномерный человек: Исследование идеологии развитого индустриального общества / Герберт Маркузе. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 526 с.
3. Пиаже Ж. Избранные психологические труды : Психология интеллекта. Генезис числа у ребенка. Логика и психология / Жан Пиаже; [пер. с англ. и фр.]. – М.: Международная пед. академия, 1994. – 673 с.

4. Смерзер Н. Социология / Нейл Смерзер; [пер. с англ.]. – М. : Феникс, 1994. – 688 с.
5. Сорокин П. А. Система социологии / Сорокин П. А. – М. : Наука, 1993. – Т. 1 : Социальная аналитика : учение о строении простейшего (родового) социального явления. – 1993. – 447 с.
6. Хайдеггер М. Бытие и время / М. Хайдеггер; [пер. с нем. В. Библихина]. – Х. : Фолио, 2003. – 503 с.
7. Cooley Ch. Human nature and the social order / Ch. Cooley. – N. Y. : Charles Scribner's Sons, 1964. – 434 p.
8. Durkheim E. L'educatin morale / E. Durkheim. – Paris, 1925. – 284 p.
9. Giddings F. The Theory of Socialization / F. Giddings. – N.-Y., 1897. – 386 p.
10. Mead G. H. Mind, Self and Society / G. H. Mead / Ed. by C. W. Morris. – Chicago Unit. Of Chicago : Press, 1975. – 248 p.
11. Parsons T. The Social System / T. Parsons. – Glencor III, 1957. – 314 p.

Дереш В. С.

АНАЛИЗ ЗАРУБЕЖНЫХ КОНЦЕПЦИЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ

В статье рассмотрены наработки представителей различных наук и школ конца XIX-XX веков, чьи интересы затрагивает сложное явление социализации. Освещены взгляды Ф. Гиддингса и Т. Парсонса, которые объясняют социализацию как процесс приспособления человека к общественной среде, которая влияет на его формирование в соответствии с присущими ей достижениями культуры. Выяснено, что социализация, по Э. Дюркгейму, предусматривает привитие ребенку навыков дисциплины и самоконтроля, чувства принадлежности к определенной общественной группе и готовность к выполнению социальных предписаний. Отмечено, что Ч. Кули и Дж. Г. Мид предложили несколько иной подход к толкованию сущности социализации, понимая ее как развитие и самостоятельное изменение человека в ходе освоения и воспроизводства культуры. Установлено, что все исследователи так или иначе ориентировались на один из двух основных подходов, которые отличались пониманием роли индивида в процессе социализации.

Ключевые слова: социализация, формирование, индивид, признаки социализации, концепции социализации.

Deresh V. S.

ANALYSIS OF FOREIGN CONCEPTS OF PERSONALITY SOCIALIZATION

The best practices of representatives of different scientific schools and directions of the late XIX – XX centuries, whose interests are connected with the complex phenomenon of socialization, are represented in the article.

F. Giddings and T. Parsons' views are underlined; they explain the concept «socialization» as the process of person's adaptation to the social environment that affects his/her development through specific cultural achievements. The term «socialization» according to E. Durkheim is found out; it is noted that this term suggests inculcation of children's discipline and self-control skills, a sense of belonging to a particular social group and the willingness to fulfill social requirements. The conception of «social integration» from the viewpoint of P. Sorokin is reviewed; the most important three factors influenced on socialization such as, «space-geography», «biological-physiological» and «psychological» socialization, M. Heidegger, H. Marcuse and J. Piaget's opinions, are highlighted. The difference between children's and adults' socialization is emphasized; such aspects as manifestation of socialization, direction of socialization, attitude to rules and mastering of understanding the concepts of «good» and «evil» are defined from the perspective of Orville G. Brim Jr.

It is noted that a slightly different approach to the interpretation of the essence of socialization are proposed by Ch. Cooley and G. H. Mead, they understand this term as the process of development and individual person's modification during the development and reproduction of culture.

It is established that all researchers in some way focus their attention on one of two main approaches that differ in the understanding of the person's role in socialization process. According to the first approach person is understood as a dormant object of socialization. The second approach is underlined the subject-to-subject characteristic of socialization.

Key words: socialization, formation, person, factors of socialization, concepts of socialization.

Наукове видання

ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ

Збірник наукових праць

Випуск 33

Коректори – Демченко В. М., Сотер М. В.
Технічний редактор – Кохановська О. В.

Підписано до друку 27.01.2017 р. Формат 210x297/8 (А-4)
Папір офсетний. Друк ризографічний. Гарнітура Palatino Linotype.
Умовн. друк. арк. 37,1. Наклад 300.

Друк здійснено з оригінал-макету
у видавництві КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»
Свідоцтво ХС № 74 від 30.12.2011 р.

Адреса видавництва:
вул. Покришева, 41
м. Херсон
73034
тел. (0552) 37-02-00
E-mail: info@academy.ks.ua